



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et  
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

**Haunold, Christoph**

**Ingolstadii, 1678**

Contr. I. In quonam consistat Actus liber Voluntatis divinæ.

---

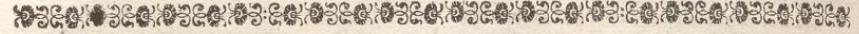
[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](#)

321. Hinc deducitur, quod præsens decretum non videatur à Deo sub aliqua conditione futurum, videretur tamen sub conditione futurum in alio decreto, si Deus aliud decretum habuisset. v. g. si Deus noluissest producere Petrum, tunc ex affectu quo ferretur in negationem Petri, relucet, quod si Deus velleret producere Petrum, daret illi talia vel talia auxilia.

Argumenta adverbariorum referre non est opus. Plus enim non probant, quām quod Deus veritates illas conditionatas debeat cognoscere; quod vltro fatemur. sed negamus videri per scientiam virtualiter distinctam à præsenti decreto.

\*\*

\*



## C A P V T IV.

## D E V O L V N T A T E D E I.

## C O N T R O V E R S I A I.

*In quoniam consistat actus liber voluntatis divinae.*

## §. P R I M V S.

*Difficultas questionis exponitur.*

322. **D**ari in DEO Liberum Voluntatis exercitum, fidei dogma est, cuius probationes attuli in Institutionibus. In quoniam autem realiter & à parte rei consultat hoc exercitum, & à quoniam Deus formaliter constitutus volens mundum, cùm potuisset nolle, est ex gravissimis, si non omnium gravissima difficultas totius Theologiae, quae sic proponitur.

323. Vel volitio creandi mundum est adæquatè intrinseca Deo, vel non est. Si est, ergo aliiquid intrinsecum Deo potuisset non esse: ergo est aliiquid in Deo contingens: ergo illud non est Deus, sed creatura. ergo Deus perficitur intrinsecè à creatura, quod est impium dicere. Si non est adæquatè intrinseca volitio, sequitur actum liberum Dei quā liber est, non esse vitalem; imò non existere ab æterno; vel debet identificari cum aliquo negativo: quae omnia videntur esse contra conceprum actus divini, vitalis & liberi. Eadem penitus est difficultas in Scientia libera Dei, tam Visionis, quam Scientia Mediae.

## §. II.

*Sententia Cajetani refellitur.*

**O**missis varijs modis expediendi præsentem difficultatem, quos aliqui tentarunt, sed verbis magis involverunt, celebriores referam.

324. Prima sit Cajetani, i. p. q. 19. a. 2. Et 3. Et 3. p. q. 1. a. 1. afferentis, quod Deum velle alia, est perfectio voluntaria, Et omnino libera, Et extensa, Et non simpliciter Et intensiva, quae potuit deesse DEO, quia quod perfectio sit voluntaria, Et omnino libera, est conditio diminuens rationem perfectionis, respectu ejus in quo est, quoniam significat suum oppositum non

esse imperfectionem. Quæ Cajetani verba plures (alijs tamen aliter interpretantibus) ita accipiunt, quæ docuisser, Volitionem liberam Dei esse Deo superadditam realiter, saltem modaliter, quæ quidem potuisset ab æterno non esse, posito tamen quod existat, non potuit incipere in tempore, sed debuit essentialiter esse ab æterno. Quæcunque tamen fuerit mens Cajetani

325. Dicendum est, cum ceteris Theologis, actus liberos Dei non esse modum realiter superadditum Essentiae divinae. Probatur 1. ex verbis S. Bernardi annotatis in Concilio Rhemens. Credimus Et confitemur, nullas omnino res, sive Relationes, sive Proprietates, sive singularitates, Et alia hujusmodi, adeste DEO, quæ sint ab æterno, Et non sint DEVS. quæ verba putat Arriaga de solis attributis necessarijs ex mente S. Bernardi prolata esse, additum alia, quæ quām frivola sint, ostendit P. Aldrete. dñp. 9. s. 1. a. n. 7.

326. Probatur. 2. Illa entitas modalis, cùm esset realiter distincta, esset creatura: ergo vel substantia vel accidentis: non primum: efficit enim extra conceptum primæ & completa radicis, & entis per se stantis; sicut nostri actus liberti. Præterea, vel esset substantia completa, vel incompleta: Non primum; alioquin subsisteret per se, nec vniuersitatem DEO: non enim possunt duæ substantiarum completae inter se vniiri ad faciendum unum per se; neque etiam substantia completa potest esse modalis perfectio alterius substantiarum. Denique non tam DEVS inde denominareretur volens, quām potius illa ipsa substantia creata esset volens ut quod. Efficit ergo substantia incompleta: & quero ulterius, an sit incompleta præcisè in ratione subsistendi, vel in ratione subiecti, vel in ratione formæ. Non primum dici potest; hac enim

enim ratione non deberet immediatè vniri Naturæ, sed subsistentiæ, sive fieret substantia completa, & non esset perfectio vitaliter afficiens naturam divinam, sicut nec defacto afficit illam humanitas Christi. Sed nec secundum, aut tertium dici potest, nam hac ratione Deus esset substantia incompleta, forma vel subjectum.

227. Quodsi dicas, illum modum esse accidens: Contra est, quia hac ratione Deus esset viderius perfectibilis; ergo nec infinitè perfectus, nec purus actus, &c. Denique in hac sententia Deus non esset sibi soli sufficiens: impossibile enim illi esset carere omni creaturâ, quia non potest non habere vel volitionem, vel nolitionem mundi: atqui non est ratio cur volitio potius quam nolitio sit creatura & modus.

## §. III.

*Sententia Suarezii rejicitur.*

228. P. Franciscus Suarez dis. 30. met. s. 2. docet, Volitionem liberam Dei esse adæquatè solam entitatem volitionis divinæ necessariâ, hanc autem proper suam actualitatem & infinitatem esse per modum actus secundi tendentiam in omnia objecta, sed tamen non hoc ipso denominare volentem omnia, nec dare totum suum effectum formalem, sed esse indifferente ad denominandum seu tribuendum suum effectum formalem, qui est: *vello hoc obiectum potius quam eum oppidum*: adeoque in potestate Dei esse, quod illa volitio necessaria in essendo tribuat effectum formalem liberi volentis mundum, sine villa Dei immutatione, vel aliquias adjectiones, sed per solam connotationem mundi. Producitio tamen mundi, in hac sententia, non est constitutiva volitionis liberae quâ talis, sed purum connotatum extrinsecum.

229. Dicendum est 2. per hanc connotationem non rectè defendi liberum exercitium Dei. Ita nunc communiter omnes, postquam videlicet opinio Connatorum à litteratorum aula recessit. Probatur. Secundum Suarez defacto existit tota Entitas nolitionis mundi, sed non in denominanti: ergo ut denominans dicit aliquid quod sit constitutivum actus liberi ut denominans. Sed non vacat, in re clara immorari, nec libet referre varios alias & alias terminos, quos Connatores multiplicant, & nihil explicant.

## §. IV.

*Non complementur actus liberi DEI per veritates objectivas aternas.*

230. VT nihil intentatum relinquenter ingeniosissimi quidam, dixerunt, actus liberos Dei completi per alias veritates objectivas, cuiusmodi est: *mundum esse futurum*: quas veritates volunt esse contingentes & aternas, & tamen

nec esse ipsum Deum, nec aliquam creaturam, sed (ut non sine lepore exprimit P. Esparza) in confinio entis divini & creati constitutas, diffinentias ab omni ente & ab omni existentia. Legi hanc opinionem primò in Eminentissimo Card. Pallavicino: sed, si P. Bernardo Aldrete creditus, auctor ipsius, ejusdemque desertor fuit P. Antonius Perez.

331. DICO 3. Hujusmodi veritates ab aliis omnibus merito censeri chymaricas. Probatur breviter. Omne quod est incapax omnis existentiae tam positivæ quam negativæ, est chymera, seu impossibile: nam sola radix contradictionis est incapax existentiae: sed id quod nec est creatum nec increatum, aeternum, sed sine omni existentia, est incapax omnis existentiae; ergo est chymera.

332. Ad hominem etiam optimè impugnat hanc opinionem P. Esparza. Nam Card. Pallavicinus reputat evidenter absurdum, Deum habere vagam necessitatem coexistendi alicui creatura: atqui manifestius absurdum est, Deum indigere aliquo, quod non identificatur cum Deo, & tantum est abusivè eius, & ne quidem Deum habet anthonem, adeoque nihil participans de Deo, quam sit, admittere vagam necessitatem alicuius creaturae habentis Deum anthonem, & de ipsius perfectione participantis. Ergo &c.

## §. V.

*Aureoli Sententia proponitur.*

333. Communis plurium sententia est, actus liberos Dei non esse adæquatè Deo intrinsecos, sed in ratione liberi, compleri per aliquid extrinsecum, nempe per ipsum effectum in tempore futurum. Tribuitur Aureolo tanquam inventori. in 1. dist. 47. q. un. a. 2. & seq. Volitio enim Deo intrinseca & necessaria circa creature, est complacentia secundum se inefficax, ex qua tanquam ex causa indifferenti & intelligenti, vult Aureolus oriri immediatè effectus creatus, sicut in nobis actus voluntatis procedunt à nostra voluntate, qua ob imperfectionem nostræ voluntatis recipiuntur in nobis.

334. Aureolum secutus est Gab. Vasquez, ac deinceps plures gravissimi DD. completes actus liberos Dei per ipsas actiones, quibus res creatae producuntur, ita quidem, ut ipsa formalis ratio actus liberi quâ talis, constituantur partim per volitionem Dei necessariam, partim per productionem creaturem.

335. DICO 4. Sententia hæc neque cum principijs philosophicis, quæ nobis à natura insitae sunt, neque cum receptis principijs Theologis cohaeret, aut commodè conciliari potest. Probatur. Cuivis à natura insitum principium est: cognoscere & velle, non esse extra cognoscendum & volentem, sed adæquate inesse: cognitionem & volitionem ex toto genere suo differre adæqua-

te ab

tè ab omnibus illis, quæ insunt substantijs non intellectivis: item volitionem esse quoad omnia sua constitutiva aliquid positivum, procedens ab intrinseco, intentionaliter ac vitaliter respiciens suum objectum, existens adæquatè tunc, quando tribuit effectum formalem volentis. Præfertim verò naturaliter insitum est hoc judicium, quod quando voluntas ex se indifferens ad volendum alterutrum ex oppositis, se ad unum præ alio determinat, illa determinatio existat tunc, quando est verum dicere: *nunc voluntas est determinata.* Item insitum nobis est, quod causa existens nunc, non denominetur nunc operans ab operatione futura, sed tantum denominetur operatura. Sicut ergo Deus non dicitur ab aeterno creans, à creatione futura, ita dicendum est, Deum non velle ab aeterno liberè id, quod futurum est in tempore, sed dicendum est, esse volitum, si ipsa libera determinatio & electio formaliter, quæ talis, non esset ab aeterno, sed futura in tempore. Atqui omnia hæc invertuntur in sententia Aureoli, & quidem in plerisque res non eger declaratione. Duo sunt declaranda. Primum, quod aliqua Dei volitio & cognitione non esset adæquate positiva. Potuisse siquidem Deus nolle quidquam creare; quo casu liberum Dei decretum, non creandi mundum, non posset compleri per aliquid positivum creatum; nihil enim hujusmodi esset futurum: ergo completeretur per meram negationem mundi.

336. Secundo, in sententia Aureoli non potest in sensu communi & proprio verificari, quod Deus decreverit ab aeterno ea, quæ sunt futura in tempore, quod tamen Scriptura sapientia affirmat: dicitur enim Deus nos elegisse ante constitutionem mundi, ad Eph. 1. & econtra dicitur Genes. 1. fecisse hominem die sexto. Quomodo autem est perceptibile, quod eadem forma denominet Deum eligentem ante mundi productionem, & producentem post mundi productionem? S. Augustinus aliter philosophatur c. 5. de Prædest. & Grat. Mundus, inquit, quævis pro tempore ex quo factus est, cepitur, in illa praescientie luce nullum potuit habere principium, & S. Gregorius lib. 12. Moral. c. 2. Cuncta, inquit, Deus futura praesciens ante secula decrevit, qualiter per secula disponantur.

337. Respondent adversarij, volitionem Dei liberam importare in recto & principaliter volitionem Dei necessariam, & ratione hujus posse hanc denominationem *Elegit* tribui ab aeterno, licet ultimum complementum non sit ab aeterno.

Verum hac ratione posset quis dicere, Petrum hodie peccare, quando incipit tentari & inclinari ad peccatum, quod primum cras ponetur. Deinde haec responsio adversatur S. Thomas, qui q. 6. de Verit. quæ est de Prædest. a. 3. docet, quod Missio personarum divinarum, sicut & creatio mundi, tribuant effectum formalem temporalem ideo, quia important productionem alicuius temporalis effectus, non obstante, quod aliquid

ternum etiam includant, aliter autem se habet decreum Prædestinationis. Sed Prædestination (inquit) non importat productionem alicuius effectus temporalis secundum suum nomen, sed tantummodo ordinem ad aliquid temporale, sicut voluntas, potentia, & hujusmodi omnia. (quid contra Aureolum posset apertius dici?) & ideo, quia non ponitur effectus temporalis, esse in actu, qui est contingens, non oportet quod Prædestination sit temporalis vel contingens, quia ad aliquid temporale & contingens potest aliquid ordinari ab aeterno & immutabiliter. Ecce! quam clarè S. Thomas agnoscat, quod si Prædestination includeret ipsam productionem temporalem, non posset dici esse ab aeterno.

338. Denique mihi prorsus imperceptibile videtur, quod Scientia & affirmatio in ratione affirmationis compleatur per aliquid, quod non solum non existit in affirmante, sed nec unquam existitum est in rerum natura. atqui hoc concedere tenentur in Scientia Media, quotquot ex adversariis hanc admittunt circa objecta sub conditione tantum, sed nunquam absoluè existita; dicunt enim eam compleri per actionem sub conditione futuram.

339. Ad argumentum aliter respondet P. Vanderveck tr. 2. diff. 3. c. 5. a. n. 20. omnia quæ in tempore sunt futura, vovisse Deum ab aeterno per volitionem suam necessariam, sed sub hac conditione: si placaret aliquando facere, quæ conditio cum fuerit postmodum implera, facit volitionem conditionata transire in absolutam, & aequivalenter retrorahitur ad totam aeternitatem, perinde ac si ab aeterno existisset. Declarat exemplo voti: si enim Angelus per impossibile ab aeterno existens, vovisset omnia facere ad gloriam Dei, quæ esset facturus in tempore, & deinde in tempore ad gloriam Dei suscipiet custodiā hominum, rechè diceretur ab aeterno vovisse custodiā hominum.

340. Hæc tamen responsio caussam potius vulnerat, quam sanat. Nam imprimis adversarius jam concedit, quod Deus non voluerit abolutè & determinatè, & propriè ac formaliter ab aeterno, v. g. mundum, sed tantum aequivalenter, & quod aetatem: secundò concedit, quod conditio ponatur postmodum in tempore: atqui conditio erat hæc: si placeat Deo facere. ergo rō placet ponitur postea, & non ab aeterno: atqui rō placet, est volitio libera, determinans & eligens: ergo volitio libera & determinans ac eligens, ponitur in tempore; quod est contra S. Scripturam 3. adversarius (ut etiam advertit Card. Pallavic. n. 301,) ponit in Deo actum nugatorium ab aeterno. Eset enim perinde ac si dices: volo ut determinatio ambulatio cras, si dabitur cras. hoc enim est necessarium, nec est opus ad hoc aliquo decreto. Ratio ulterior est, quia ut actus conditionalis sit virilis, debet conditio adiecta non habere necessariam connexionem cum ipso objecto. 4. Exemplum adversarij de voto Angelii ab aeterno voventis, est contra ipsum adversarium: nam ille Angelus diceretur

ceretur rectè suam voluntatem indeterminatam eternam determinâisse in tempore, & elegisse custodiam hominum in tempore: item ille Angelus etiam post illud votum editum diceretur in tempore priore, antequam crearentur homines, adhuc indifferens ad exercendam custodiā: ergo eodem modo diceretur Deus se in tempore determinare, & in tempore priore esse indifferens, quod repugnat S. Scripturæ. s. Denique Angelus indigeret novo voluntatis actu quo eligeret custodiā: ergo eodem modo Deus indigeret novo actu, quo in tempore eligeret productionem mundi, si exemplum est idoneum. Est ergo responsio Patris Vanderveck penitus insufficiens.

341. Confirmatur nunc argumentum nostrum principale quod secundum membrum Conclusionis. Est principium Theologicum certum, posse Deum ea quæ facit, facere ob fines immediatos diversos, ita ut unus hic & nunc intendatur, qui posset non intēdi, sed negligi: possent etiam intervenire rationes absterentes plures respectu unius, & pauciores respectu alterius effectū. Est item principium nobis certum, Deum omnes effectus quos facit, facere cum præscientia conditionata corum, quæ ex tali effectu ejusque cum reliquis combinatione sunt eventura: adeoque Dei Decretum respicit omnia tam exstituta quam non exstituta, &c. qui respectus in sententia Aureoli completeretur per actionem quæ producitur v. g. Petrus: ergo actio hæc deberet habere intrinsecum differentialem respectum ad omnia alia, tam futura quam non futura, ad hos potius quam alios fines &c. & ad alia quidem ut allicitia & suasiva, ad alia ut absterrentia: vnde hujusmodi actio esset intrinsecus supernaturalis, quia respiceret fines supernaturales. Quæ omnia quam sint aliena à sensu DD. nemo potest ignorare.

342. Quodsi Deus nihil omnino creare volueret, tunc dicunt necessarium fuisse, ut Deus actu moveretur ab omnibus finibus, quibus moveri potest ad nihil creandum, quia negatio omnium rerum non potest in se habere hujusmodi diversos respectus. Quapropter non potuisse Deus dicere: *nolo creare mundum*, quia video lapsorum Adamum, quamvis non curarem lapsum luciféri aut Iudei: Sed debuisset necessariò ab his omnibus moveri, quia omnes hi lapsus sunt apti mouere ad non creandum mundum cum tamen defacto à nullo horum sit motus.

343. Solet etiam Aureoli Sententia impugnari ex eo, quod non magis esset vera hæc causallis: *ideo mundus est futurus, quia Deus illum vult*: quam econtra: *ideo Deus vult mundum, quia est futurus*. Respondent, quod respectu ipsius mundi prior propositio potius est vera, quam posterior, propter prioritatem actionis ad mundum: at vero loquendo de ipsa actione, ajunt eam tantum esse veram in genere causa formalis, sicut cum dicimus: *Petrus amat Paulum, quia vult*.

344. Hæc tamen responso non est conformis doctrina S. Thomæ q. 13. de Verit. a. 4. ad

15. qui docet, voluntatem divinam habere duplum respectum ad objectum; primus est, quatenus objectum vult, seu quatenus est volitiva, & hunc respectum ait non esse necessarium absolu- tè, sed tantum ex suppositione: Secundus est, quatenus est operativa ad extrā, seu productiva voliti, & illum primum respectum ait praefuppen- ni ad secundum. Primo enim intelligimus inquit, voluntatem velle aliquid, deinde ex hoc ipso quod vult illud, intelligimus, quod producat ipsum in rerum na- tura, si voluntas sit efficax.

Deinde data responsio vim infert S. Scri- ptura, extollenti efficaciam voluntatis divinæ, quod nunquam frustretur, & quod ipsum velle sit causa productionis. ps. 113. *Omnia quæcumque voluit fecit*: ad Ephes. i. Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis Iuxæ.

## S. VI.

### Verisimilior Sententia proponitur.

345. DICO s. Verisimilior est Sententia asserens, quod Decretum liberum Dei (idem est de Scientia quacunque impedibili) quâ liberum, superaddat volitioni & Scientiæ simpliciter necessariæ aliquam formalitatem, conceptum objectivum, relationem, habitudinem, seu terminacionem (hæc sunt synonima) adæquate intrinsecam Deo, realiter identificatam cum ipsa divinitate, sicut relationes necessariæ identificantur: & virtualiter intrinsecè ab eadem divinitate distinguitur, sicut relationes necessariae distinguuntur; cum hoc discrimine, quod relationes necessariæ sint à parte rei absolute composibiles, & coëxistentes, nec vna alteram à Divinitate excludat, terminaciones autem liberae sint incomposibiles, & vna alteram excludat; v. g. volitio mundi nolitionem ejusdem, à qua vicissim potuisset excludi, quæ incompossibilitas provenit inde, quia Deus non potest simul velle & nolle idem, quamvis sit necessitatus ad alterutrum disjunctum, & ex se indifferens ad quodvis eorum determinatè spectatum. Hæc sententia, quæ nou multis retrò annis cum fornicidine docebatur, nunc plane invaluit; quamvis in ea declaranda non omnino nulla sit diversitas.

346. Probatur 1. auctoritate D. Thomæ, qui Decretum quo Deus applicat Omnipotentiam ad operandum, seu quo imperat operationem ad extrā, item Scientiam dirigentem, adæquare identificat cum ipso Deo & ejus Omnipotencia. Ita habet q. 25. de Potentia Dei, ad quartum argumentum, quod erat hujusmodi. Scientia & voluntas Dei sunt causa rerum: sed causa & principium sunt idem: ergo sunt etiam principium & potentia, ad hoc responderet his verbis. Potentia non ponitur in Deo ut aliquid differens à Scientia & voluntate secundum rem, sed solum secundum rationem, in quantum scilicet potentia importat rationem principij exequentis id, quod voluntas imperat, & ad quod

H

*ad quod Scientia dirigit : que tria Deo secundum idem convenient. quibus verbis altrixit identitatem realem adaequatam inter Potentiam, & Volitionem.*

347. Quod autem etiam agnoverit distinctionem virtualem intrinsecam, manifeste colligitur ex responsione ad tertium argumentum, ubi comparat potentiam Dei cum ejus operatione libera intrinseca, seu cum imperio voluntatis, sicut Natura divina comparatur cum Personalitatibus.

348. Confirmatur S. Doctoris authoritas ex questione 23. de Veritate, que est de voluntate Dei, ubi articulo 4. ex professo tractat, an Deus aliquid liberè velit, contra quod cum secundo loco sic objecisset : *hoc ipsum quod est Deum velle aliquid, importat habitudinem voluntatis ad volitum ; sed hoc ipsum quod est Deum velle aliquid, est aeternum : ergo ipsa habitudo voluntatis ad volitum est aeterna & necessaria.* ad hoc deinde sic respondet. *Ad secundum dicendum, quod illa habitudo importata est necessaria & aeterna ex suppositione (nempe supposito quod exiftat) non autem absolute, & non solum secundum quod terminatur ad volitum prout est exemplariter in ratione volendi (hoc est, non solum prout Deus cognoscens creaturas in seipso, & in sua bonitate, tanquam in exemplari, & ratione volendi complacet sibi in illis necessariò, prout explicaverat in articuli principio) sed prout est temporaliter in propria natura ; id est, secundum obiectum voliti temporalem existentiam.*

349. Denique libro 1. contra Gent. c. 83. n. 2. sic loquitur. *Omne aeternum est necessarium : Deum autem velle aliquid causatum esse, est aeternum : sicut enim esse suum, ita & velle aeternitate mensuratur : est ergo necessarium, sed non absolute consideratum, quia voluntas Dei non habet necessariam habitudinem ad hoc volitum.*

350. Probatur Conclusio 2. ex sensu communium priusquam Aureoli Sententia in scholas invehetur. Nam 1. sensus omnium fuit, non dari in Deo aliquam realem distinctionem nisi inter Relationes ad intrà; adeoque Essentiam divinam Identificari cum suis actibus tam necessarijs quam liberis. 2. Hos actus esse aeternos, & esse causas rerum, quas per totam aeternitatem procedunt. 3. Essentiam divinam aquè potuisse nolle mundum, atque defacto voluit. 4. Volitionem libertam mundi, & Scientiam de ejus existentia, esse essentialiter connexam cum futuritione mundi, & infrastribilem ac infallibilem illius affirmationem. 5. Non existere in Deo Scientiam de negatione mundi, quamvis potuisse existere. In his quinque suppositis simul sumptis, formalissimè continentur nostra sententia : nempe Essentiam Dei in ratione Essentiae divinae, & prout est simpliciter necessaria, non esse essentialiter connexam cum futuritione mundi, eandem tamen essentiam in ratione volentis liberè mundum, esse essentialiter connexam cum volitione mundi : atqui idem cum eodem esse in una ratione conexum, & non esse connexum in alia ratione, de-

bet fundari in distinctione virtuali intrinseca, non minus, quam naturam in esse natura communicari, & in esse Patris non communicari Filio : ergo sensus communis semper implicitè subscriptus nostræ sententiae, & sola defuit explicatio.

351. Probatur Conclusio 3. Illa sententia est in materia difficilima, & nunquam satis explicabili, alteri praferenda, quæ non infer intellectui speciale vim, notabiliter diversam aut dissimilem illi, quæ in alio fidei articulo est superanda, adeoque non est novæ difficultatis inducō, sed solummodo alterius quædam extensio : atqui talis est nostra sententia, cuius nimis difficultas est prorsus affinis difficultati reperta in Mysterio Trinitatis, ut patet ex dicendis, in objectionum solutione. Econtra Sententia Aureoli ingerit novam difficultatem intellectui violentissimam, & diversissimam ab ijs quæ reperiuntur in alijs fidei Mysterijs. Ergo &c.

352. Probatur Conclusio 4. Partim à pari, partim quasi à priori. Non minus pertinet ad infinitam Dei perfectionem, esse principium liberè electivum creaturarum, quam, esse principium necessarij secundum ad intrà. Atque ratione facunditatis ad intrà habet virtutem identificandi sibi Relationes & Personalitates necessarias inter se realiter distinctas, pertinentes ad intellectum & voluntatem, ita quidem, ut se communicando vni Personalitati, non communicet illi ceteras Personalitates secum identificatas ergo ratione libertatis habebit virtutem identificandi sibi relationes & terminaciones non simpliciter necessarias, sed tantum ex suppositione, pertinentes etiam ad intellectum & voluntatem, ita quidem, ut quatenus se communicat vni ex oppositis, hoc ipso excludat oppositum, propter incompossibilitatem earundem, quæ est de conceptu libera electionis.

## §. VII. Solvuntur Objectiones.

353. Objecies 1. Hæc sententia non videtur re ipsa differre à Sententia Cajetani. p. 1. Sententiam Cajetani esse rei ciendam in eo sensu, quo communiter accipitur, nempe quasi asservatus liberos dicere aliquam Entitatem & perfectionem Deo superadditam, & quidem perfectionem diminutam, quæ proinde videtur includere imperfectionem. An autem in rei veritate fuit hæc sententia Cajetani, non est perinde certum. P. Esparza contrarium adeo supponit, ut non vereatur Cajetanum pro hac sua sententia citare statim post S. Thomam quæst. 21. a. 21. P. Antonius Perez n. 93. ait, fortassis Cajetanum re ipsa non errasse, sed nomine perfectionis esse abusum. p. 2. cum P. Esparza q. 22. ad 2. a. 4. & q. 40. ad 4. s. formalitates per quas nos complemus actus liberos DEI, non esse in existendo contingentes, hoc sensu, quasi earum existentia esset contingens ; existunt enim per existentiam Dei necessariam, & sibi communicatam, non minus quam essentia

essentia divina illis communicatur. quare si Deus noluisse mundum, nolitio mundi existet per eandem existentiam per quam modo existit volitio mundi: sunt ergo solum contingentes quoad denominationem, connotationem, habitudinem & respectum determinatum ad creaturas, & sub eo praecise conceptu, sub quo sunt incompositibiles cum opposita formalitate, & prout habent existentiā virtualiter distinctam ab existentia Dei\* absoluta, quatenus nemp̄ omnis conceptus objectivus est formaliter conceptus existentiā, ut suppono ex meliore philosophia. Vtrum autem, & quo sensu defendi possit, hujusmodi terminaciones, sicut & Relationes, esse Perfectiones, comodius in Tractatu de Trinitate discutetur, & ledit omnibus qua de hoc punto disputat admodum prolixè P. Aldrete, novam, suamque propriam, vta it, cogitationem multis commendans, mihi videatur res ad quæstionem de nomine *Perfectionis* reduci.

354. Objicies 2. Ex nostra sententia sequitur, aliquid quod defacto est Deus, potuisse solum in aliqua ratione & conceptu objective non existere existente Deo, & econtra aliquid secundum aliquam rationem non existens, adeoque quia tale non identificatum cum Deo, potuisse existere & esse Deum; hoc autem videtur esse imperceptibile, neque hoc invenitur in Mysterio Trinitatis. Sequitur pater. Volitio enim in ratione terminacionis potuisse non esse, & nolitio potuisse esse. Et hoc non reperiatur in Mysterio Trinitatis, hinc tamen non fit magis incredibile & imperceptibile: nam summa excogitabilis imperceptibilitas non potest fundari in alio, quam in hoc, quod idem de eodem possit negari & affirmari secundum formalitates virtualiter distinctas, & hoc non suscipit magis & minus: ergo unum non est altero magis intellectui imperceptibile, potest habita imaginatione: sed sicut beneficio virtualis distinctionis potest voluntas rationem vni subiecere, ita & alteri. Nec est prudens confilii (monet prudenter Esparza q. 21. a. 2. ad 1.) intellectus instruens fide circa unum Mysterium divinitatis, non permittatur, immo non cogatur sequi dictum eudem fidei in expositione alterius mysterij admodum simili priori, vni est simile mysterium divinitatis ad extra Mysterio divinitatis ad invr. que verba reculi, vt appareret, etiam nunc Romæ doceri, quæ prioribus annis in Germania docta fuerunt. Respondere potest 2. eandem difficultatem proportionaliter reperiri in Mysterio Trinitatis, hoc sensu, quod sicut natura divina licet realiter identificata cum triplici relatione, prout tamē est in una persona, est sine altera, nemine cogitante (quia in Patre non est Filiatio) ita in eis nostro dici possit, quod natura divina non possit quidem simul & semel esse identificata actibus liberis oppositis volitioni & nolitioni mundi, sit tamen necessarium, alterutri identificati, & per consequens prout identificata vni sit siue altera.

355. Contra hoc vrget Arriaga n. 73. In Trinitate solummodo sub reduplicatione est verum dicere: *Natura divina ut in Patre, est separata à Filiatione*; non tamen absoluē sine illa reduplicatione: at verò in nostro casu non tantum sub reduplicatione, sed fine illa est verum dicere: *Natura divina defacto est separata à nolitione mundi*: ergo est disparitas. Et in re ipsa, & antecedenter ad omnem conceptum, nullam esse disparitatem aliam, quam quod natura divina defacto non identificetur nisi volitioni, identificetur verò tribus Personalitatibus, & ad hoc discrimen exprimendum solemus adhibere reduplicationem: ceterum eriam in nostro casu semper subintelligitur reduplicatio. Natura enim divina non est per seipsum, sed formaliter per volitionem separata à nolitione. Quare, vt bene advertit P. Aldrete, Nolitio mundi non deficit ab existentia per recessum à Deo, sed per accessum ad Deum; hoc est, deficit ab existentia per ipsam volitionem, quæ est accessus ad Deum. De reliquo nobis satis est, quod quia natura divina à parte rei in aliquo sensu reduplicativo est separata ab eo quod cum illa identificatur, ideo non sit evidenter absurdum dicere, quod natura divina defacto sit separata ab aliquo cum quo posset identificari. Immo forte quis hoc faciliter caperet quam illud: sicut enim faciliter capimus (ut pote quotidianum) aliquid esse separatum ab eo cum quo posset vniuersi, quam capiamus, aliquid esse separatum ab eo in sensu reduplicativo, cum quo est actu vniuersum, ita forte faciliter quis caperet, naturam divinam esse defacto separatam ab aliquo, cum quo posset esse idem, quam capiat, esse defacto separatam ab eo, cum quo defacto est idem, est enim Identitas instar alicuius vniuersi. Ratio discriminis inde provenit, quod Relationes divinae non repugnant in existentia, sed potius petant essentialiter coexistere, & ideo simul & semel illis est natura identificata; at verò volitio & nolitio libera pugnant inter se quoad existentiam, quia repugnat, Deum simul velle & nolle mundum. Interim quod in Trinitate verificatur & explicatur per reduplicationem, hoc in actibus liberis verificatur & explicatur per hypothesin, quæ in ordine ad effectum formaliter separationis ab actu identificabili, equivalet illi reduplicationi.

356. Objicit Arriaga 3. Omne quod existit, & potuisse non existere, producitur: sed volitio mundi defacto existens, in nostra sententia non produceretur, ut pote identificata natura (non potest enim producens & productum identificari) ergo vel non potuit non existere, vel non potest identificari cum natura. Et Sicut Arriaga concedit, volitionem essentiali Dei, ut virtualiter (in ipsis sententia) distinctam ab intellectione essentiali, produci virtualiter ab eadem, ita posset in nostro casu concedere productionem virtualem.

357. Ceterum in duobus deficit Volitio mundi à creature. Primum est, quod nulla crea-

tura habeat necessitatem existendi, ne quidem sub disjunctione, vel in se vel in aequivalenti: volitio vero mundi habeat hujusmodi necessitatem, ut vel existat in se, vel in aequivalenti, hoc est in nolitione, quae est aquae sufficiens ad verificandum liberum exercitium divina voluntatis. Secundum est, quod omnis creatura, postquam est producta, potest destrui, & desinere esse, & sic est propriè defectibilis: at vero volitio mundi postquam existit, habet necessitatem Metaphysicam semper existendi, propter immutabilitatem divina voluntatis.

358. Objicies 4. cum Pallav. Deus est ens carens omni defectu: atqui posse non esse Deum, est maximus defectus: ergo volitio libera mundi (quae poterat non esse Deus) non potest identificari cum Deo: potuit enim esse imperfectior quam musca, hoc est, potuit esse nihil. *q.* Distinguendo minorem. Posse non esse Deum, est defectus, si possit esse, & non esse Deus, concedo, secus, nego minorem & consequentiam. Quod additur de musca, nihil habet difficultatis: nam quando dicitur, quod volitio mundi potuerit esse nihil, aliud non significatur, quam quod potuerit existere negatio volitionis, quae esset formalissimum ipsa nolito mundi, existens & identificata cum Deo, que proinde esset infinites melior quam musca: ergo volitio mundi tam secundum suum esse, quam secundum suum non esse est infinites perfectior musca: quia volitio & nolito mundi sunt realiter ejusdem perfectionis, vt potest habentes eandem essentiam divinam, ad cuius infinitam perfectionem pertinet esse necessarium simpliciter quoad conceptum suum absolutum, & simul esse liberam cum sola necessitate ex suppositione quoad conceptum respectivum connexum cum creaturis.

359. Objicies 5. ex eodem Authore. Illud, quod à Deo ipso potest contemni & respui, non potest esse Deus, sed est dignum odio abominationis: sed terminations liberae virtualiter distinxerunt ab essentia divina, possent à Deo contemni, saltem qualibet dereminatae spectata. Ergo &c. *q.* Distinguendo majorem: quod potest à Deo respui secundum se, *vt quod*, & ratione sui, & secundum esse, quod haberet si existeret, concedo majorem, quod non ratione sui, sed potius cuius oppositum est id, quo aliquid aliud respuitur, nego majorem, & eodem modo distinxerunt minore negatur consequentia. Explico. Nolito mundi si existeret, esset id quo contemneretur mundus ratione sui, non autem quo contemneretur volitio mundi: sic etiam volitio mundi est id quo amatur mundus, non autem quo contemnitur nolito mundi, in quam nullo modo tendit.

360. Objicies 6. ex eodem. Virtualitas volitionis haberet esse ex beneficio & liberâ voluntate Dei: ergo esset creatura. Per hoc enim Patres damnabant opinionem Arii, quod Filius procederet à Patre per voluntatem liberam, quia sic non esset ens necessarium, sed creatura. *q.*

Negando sequelam, quia ut dictum est, illæ formalitates tantum se habent *vt quo*: liberalitas autem exercetur erga mundum. Deinde non accipiunt à Deo esse distinctum ab ipso esse Dei. Quoad hæresin Arianam responderet P. Salas 1. 2. tr. 3. disp. 1. s. 8. §. ad 2. Confirm. hæreticos sensisse, Filium & Spiritum S. procedere liberè à Deo in tempore, & cum distinctione essentiali, & ideo potuisse has personas verè esse creatas, & admittentes posse destrui post sui productionem.

361. Objicies 7. Illa non distinguuntur inter se virtualiter intrinsecè, quae non distinguuntur realiter in uno tertio; sed Essentia divina secundum se, & volitio libera mundi non distinguuntur realiter in tertio. Nullum enim tertium potest assignari, à quo alterutra illarum realiter distinguatur, cùm vtraque sit omnibus tribus Personis communis: ergo &c. *q.* Negando minorem. Nam volitio mundi realiter distinguuntur à nolitione mundi tanquam concepsum objectivum existens à non existente sibi opposito & secum incompossibili, quae est major oppositio quam oppositio relativa *Producens* & *Producens*.

362. Dices. Si separatio quoad existentiam sufficit ad distinctionem realem, sequitur, quod etiam Essentia divina realiter distinguatur à nolitione mundi, quia nolito mundi non existit, Essentia divina existit: atqui quae semel realiter distinguuntur, nunquam possunt, aut potuerint esse idem: ergo si existet nolito mundi, non identificaretur essentia divina: *q.* Distinguendo majorem. Essentia divina distinguuntur realiter à nolitione mundi, si essentia divina consideratur præcisæ à volitione mundi, nego majorem, sic enim considerata præscindit ab identitate nolitionis aquæ ac volitionis: Si consideretur ut habens volitionem, concedo majorem, & hoc aliud non est, quam distinguuntur realiter in tertio.

363. Objicies 8. Si volitio mundi esset virtualiter distincta ab essentia divina, tunc ut virtualiter distincta exigeret identificari cum essentia divina: sed hoc dici non potest, ergo. Probatur minor. Exigentia identitatis cum Deo est perfectio infinita, & simpliciter simplex: sed volitio ut virtualiter distincta ab essentia divina, non potest esse perfectio simpliciter simplex, nulla enim perfectio simpliciter simplex potest ab altera virtualiter intrinsecè distinguiri, quia non possunt distinguiri realiter in tertio: ergo volitio mundi ut virtualiter distincta non exigit identificari cum Essentia divina.

364. Hoc argumentum, sicut & alia quædam, quæ ideo hic prætermitto, non pugnat specialiter contra volitiones liberas, sed etiam contra Personalitates, ut patet. Breviter interea responderi potest cum P. Esparza q. 22. ad 2. a. 2. distinguendo sequelam: exigit identificari exigentia ipsius Dei, seu ratione ipsius Deitatis, concedo sequelam, exigentia contradistincta ab ipsius Deitate, nego sequelam. Ratio est, quia Essentia di-

tia divina prout virtualiter distincta, præcedit ipsam terminationem, & exigit indeterminate identitatem sui cum alterutram terminatione, voluntione vel nolitione, quæ exigentia est quasi activa ex parte Divinitatis, ex parte vero terminationis est quasi passiva.

Et haec sunt, quæ mihi pro hac & contra hanc sententiam occurserunt: in qua quidem sententia minus periculi mihi esse videtur errandi in re ipsa, plus vero periculi errandi in modo loquendi, quam sit in sententia Aureoli.

## CONTROVERSSIA II.

*An inter decreta libera defacto existentia, intercedat aliqua distinctio virtualis intrinseca, vel sola distinctio rationis ratiocinatae.*

365. Prima, & antehac communis sententia, ponit distinctionem virtualem intrinsicam inter decretem indifferens concurrendi ad alios oppositos, & inter decretem decernens determinate & prædefinitivè seu prædestinativè gloriam: item inter hoc ipsum decretem prædestinans, & inter decretem executionis, quo dicunt Deum decernere Gloriam ut premium meritorum ex prævis meritis, ut absolutè exstirris, quod proinde decretem sit quasi effectus meritorum ut futurorum, cum econtra decretem prædestinans sit causa corundem meritorum; sicque putant de his decretis verificari contradictoria.

Hac sententia seminarium fuit infinitorum & inextricabilium argumentorum, quæ cauila fuit, ut in expeditiore via investiganda recentiorum industriarum desudaret, felici, ut mihi persuasum est, eventu. Vnde

366. Secunda sententia est, nullam dari distinctionem virtualem intrinsecam inter decreta libera Dei. Primus hanc sententiam, quod sciam, tradidit P. Martinus Esparsa de Incarn. q. 15. c. 1. p. q. 27. citans pro eadem Capreolum, Okamam, Gabr: probant eam rationibus à priori, quæ ingeniosæ sunt, sed ab adverfarijs, meo quidem iudicio eludi diversimè possent: neque plus evincunt, quam quod Deus decreto prædefinitivo omnia attingat, quod ex adverfarijs aliqui non negant: sed non evincunt, quod non posse subsequi decretem executionis, prout Card. de Lugo & alij affirmant. Ego itaque in probanda hac sententia utrū argumentis particularibus, pro quorum faciliore intelligentia,

367. Recolendum est. 1. Ex dictis (frustra contrahente P. Aldrete) distinctionem virtualem intrinsecam non posse intercedere nisi inter attributa quæ aliquo modo distinguuntur realiter in tertio, ut superius declaratum est.

368. Observandum est. 2. Impossibile est, ut duo decreta, ex suo modo tendendi pror-

sus ab invicem inseparabilia, sint realiter distincta in uno tertio. Demonstratur. Nam illa duo decreta debent cum omnibus identificari quæ sunt in Deo, sunt enim omnia decreta omnibus personis communia, & in Deo non datur quaternitas: ergo cum quocunque est identificabile vnum, est etiam identificabile alterum, propter inseparabilitatem ab invicem; & a quacunque distinguitur realiter vnum, distinguitur & alterum: ergo neque in aliquo tertio intra Devm, neque in aliquo tertio extra Devm possunt realiter distingui. Fundamentals ergo probatio Conclusionis in eo consistet, quod nullum liberum decreta defacto existens, sit vel fuerit separabile ab altero.

369. Observandum. 3. Ad omne decreto Dei liberum præcedere non solum scientiam simplicis intelligentiae, sed etiam Scientiam Medianam, tanquam directivam & consultativam. Ratio est: quia manifesta est imperfectio & inconsiderantia, decernere aliquid, & non adhibere in consultationem omnem illam scientiam, quæ habent penitus independenter à decreto secuturo, adeoque adhiberi utiliter potest: hoc enim esset se exponere periculo alicuius eventus secuturi præter exspectationem: atqui Scientia Media est independentis à decreto secuturo, ut apud omnes in confessu est; ergo debet adhiberi à Deo tanquam directiva decreti subsecuturi.

370. Observandum 4. In Deo non distingui virtualiter illos actus, quorum objecta ita se habent ad invicem, ut per similem modum volunti homo vel Angelus illa obiecta possit uno indivisibili actu velle, v. g. finem & medium determinatum. Hinc in materia de Prædestinatione jam pluribus ab hinc annis docui, contra Suarez & sequaces, decretum Intentionis, quo Deus intendit aliquem finem, obtinendum per plura media subordinata sibiique succedentia, non distingui virtualiter intrinsecè à decreto executionis, ita tamen respectu primi medij, hoc est remotissimi à fine. Ratio est, quia in Deo non debet admitti distinctio virtualis, nisi verificantur propositiones, quæ in rebus creatis supponunt distinctionem realem subjectorum: ergo si potest voluntio creata eadem & indivisibilis tendere simul in finem & medium determinatum, utique in Deo non debent ponи tendentiae virtualiter distinctae.

371. Observandum. 5. Omnipotentiam Dei non exire in actum, nisi applicetur per decreto Dei, posito tamen decreto jam esse sufficientissime expeditam ad producendum effectum.

372. Observandum. 6. Non omnia illa prædicata distingui virtualiter in Deo, quæ in rebus creatis semper & necessariè distinguuntur realiter, cuius contrarium non recte supponit P. Aldrete: hinc etsi in rebus creatis fortasse ex speciali ratione semper realiter distinguuntur cognitione & voluntio, in Deo tamen cognitione & voluntio essentialis